ВКАЗІВКИ ДО ВИКОРИСТАННЯ МІКРОАСЕМБЛЕРУ

А.1. Трансляція мікропрограми

Мнемонічний двопроходний мікроасемблер призначений для розробки мікропрограм.

Результатом роботи мікроасемблера ϵ файл даних з розширенням «*.pmk», який ϵ вихідним для програмного емулятора системи на рис. А.1.

Процес трансляції вихідного файлу здійснюється за два проходи. Під час першого проходу відбувається визначення обсягу вихідного файлу, формуються таблиці міток і відповідностей, а також проводиться попередній синтаксичний аналіз. Під час другого проходу безпосередньо формуються коди мікрокоманд. У випадку виявлення синтаксичної або семантичної помилки в вихідному тексті процес трансляції припиняється з видачею повідомлення про характер помилки і рядка тексту, на якому вона була виявлена.

Вихідним файлом для мікроасемблеру є текстовий файл в кодах ASCII з розширенням «*.asm». Розходження між заголовними і малими літерами мікроасемблером не сприймаються. Між окремими мнемоніками може бути будь-яке число службових символів, наприклад, пробіл, табуляція, повернення каретки, переклад рядка і таке інше.

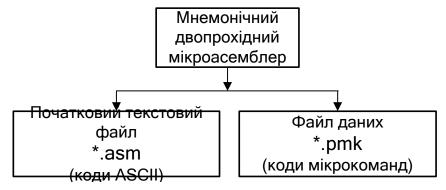

Рис. А.1. Процес трансляції мікропрограми

Строге дотримання правил написання мікропрограми, акуратність в наборі тексту прискорюють трансляцію і налагодження. Більшість помилок виникає насамперед через недбалий стиль написання і неточне знання самого об'єкта розробки.

Приклад текстового файлу (в кодах *ASCII*), який ϵ початковим для мнемонічного двопрохідного мікроасемблера:

```
link l1:ct
                               \ завдання зв'язків
accept r1:00ffh
                               \ завантаження регістрів
org 100h
                               ∖ розміщення МП у ПМК
macro inc reg:{add reg, reg, z, nz;}\створення макрокоманди
                               \ інкременту
accept ra:12
                               \ завантаження номеру
                               ∖ регістру АЛП у RA
{add r10, ra;}
                               inc r1
                               \ інкремент регістру R1
equ znach:125
                               \ параметру znach
                               \ присвоюється значення
                               \ 125
{sub r1, znach, nz;}
```

Коментарі

Коментарі використовуються для пояснень. Ознакою початку коментарю є символ «\ ». Далі мікроасемблер ігнорує всі символи, які зустрічаються, до наступного «\» або до кінця рядка.

Наприклад:

```
{add r11, r11, r10, z;} \додати до вмісту R11 вміст R10
```

Числові константи

Числові константи застосовуються під час завдання значень операндів і адрес. Ознакою константи ϵ цифра на початку мнемоніки

Наприклад:

\способи завдання кон	нстант у різних системах числення
65535	\десяткова константа
0FFFFh	\шістнадцатирічна константа
177777 <i>o</i>	\вісімкова константа
111111111111111111111111111111111111111	\двійкова константа

Мітки

Мітки включають до 10 символів (букв, цифр та символів «_»), причому першим символом не повинна бути цифра. Ознакою кінця мітки служить будь-який зазначений далі розділювач: пробіл, повернення каретки, переведення рядка, табуляція. Мітка не повинна збігатися з зарезервованою мнемонікою. Приклади написання міток:

Наприклад:

\застосування міток

```
111 {or sll r1,r1,0;} \логічний зсув вмісту регістру вліво {cjp not rm_z,ll1} \лякщо вміст регістру не дорівнює \повторюємо зсув {add r1,r1,r3,z} \додавання {cgp nz, ll1} \безумовний перехід на мітку
```

Мнемонічний запис мікрокоманд

Арифметичні мікрокоманди, що виконуються в АЛП, записуються в вигляді

Тут і далі в круглих дужках вказуються необов'язкові елементи конструкцій.

Запис логічних мікрокоманд відрізняється від арифметичних відсутністю операнду вхідного переносу, тому що перенос не бере участь в логічних мікроопераціях.

Мнемоніка арифметичних і логічних мікрокоманд зазначена в табл. А.1. Як приймач результату може бути зазначений кожний з регістрів R0-R15, а також nil, коли результат в НОЗП не записується, але може бути виданий на локальну шину через БУ. Якщо приймач результату не вказується, то результат міститься на місце першого джерела операндів. Джерелами операндів можуть бути два регістри НОЗП, а також один регістр (він указується як перше джерело операндів) в комбінації з константою, bus_d або нулем. Нуль в полі джерела операнда позначається буквою z. Регістри НОЗП можуть адресуватися непрямо. Якщо в якості джерел операндів зазначені RA та/або RB, то операнди вибираються з регістрів, коди яких записані в RA і RB. Вхідний перенос може

приймати значення 0, 1 (записується відповідно через z і nz), а також rm_c і not rm_c . Мнемоніки операторів зсуву зазначені в табл. A.2.

таолиця А.Т. Мінемоніка мікрооперацій в Аль			
Мнемоніка	Мікрооперація в АЛБ		
add	R + S + CI		
sub	R-S-1+CI		
or	R or S		
and	R and S		
nand	not(R and S)		
xor	R xor S		
nxor	not(R xor S)		

Таблиця А.1. Мнемоніка мікрооперацій в АЛБ

Таблиия А.2. Мнемоніка операторів зсуву

Two with Ti.2. Willemonika oneparopib soyby						
Мнемоніка	Найменування	Розряди Сусма зауру	Cyong payby			
Мнемоніка	зсуву	MK $I_{10} - I_6$	Схема зсуву			
era	Зсув вправо	00010				
sra	арифметичний		0 []			
srl	Зсув вправо		→ Pericτp RM_C			
SII	логічний					
	Зсув вправо з	01001 Perictp RM_C		Pericto RM C		
sr.9	переносом					
	перепосом					
sla	Зсув вліво	10010	10010	10010	1 Design	
514	арифметичний			← Peric⊤p		
- 1 1	Зсув вліво	10000	10000	0		
sll	логічний		RM_C ← Perictp			
	Zorm nating o	11001	1 DM C 1 Designs 1			
sl.25	Зсув вліво з		RM_C ← Pericτp ←			
	переносом					

Приклади мікрокоманд:

```
{add slr,r10,r2,z;} \R10:=0.r[R1+R10]

{xor r5,r5,r5;} \ встановлення в нуль вмісту регістру R5

{SUB r7,r7,bus_d,nz;} \ віднімання з вмісту регістру R7

\ \ даних, що надходять з ЛІШ

{add r9,z,nz;} \ інкремент регістру R9
```

А.2. Директиви мікроасемблера для блока обробки даних

Директиви мікроасемблера – це службові мнемоніки, які не транслюються в мікрокоманди мікропрограми.

Вони служать для задання початкових значень в регістрах, початкової адреси мікропрограми в пам'яті мікрокоманд, для настроювання окремих вузлів обчислювальної системи тощо.

ассерt - директива занесення інформації в регістри БОД

Загальний вигляд директиви:

Таким чином директива дозволяє задати <значення>:

- в будь-якому з регістрів АЛП,
- одночасно у всіх регістрах АЛП,
- значення ознак в регістрах *RM* та *RN* СУСЗ,
- значения в регістрах *RA*, *RB* обрамлення БОД. Наприклад,

Директива

```
accept poh:<16 значень>
```

дає можливість задати значення в регістрах загального призначення АЛП. Після роһ необхідно задати 16 значень, перше з яких завантажується в регістр R0, останнє — в регистр R15 АЛП.

Наприклад:

accept poh: 0,1,2,3,4,5,6,7,8,9,0ah,0bh,0ch,0dh,0eh,0fh

Наведемо приклади фрагментів мікропрограм із застосуванням директиви accept:

Приклад:

```
ассерt r2:123 \завантажити значення 123 в R2 ассерt r10:3750 \завантажити 8-кове значення 375 в R10 {sub r2,r10,nz;} \R2:=R2-R10
```

Приклад:

```
ассерt rb:9 \завантажити значення 9 в RB \виконати додавання вмісту регистру, \номер якого завантажений у RB із \значенням з локальної шини \R9 := R9 + bus\_d
```

link — директива приєднання регістрів RA, RB до ЛШ

Загальний вигляд директиви:

link <pericтp>: <4 номери розрядів ЛШ>

де <pегістр> – регістри *RA* або *RB* (рис. А.2).

Директива link вказує, номери розрядів 16-розрядної локальної шини які мають бути приєднані до виводів 4-розрядних регістрів RA, RB обрамлення БОД.

Наприклад, наступні директиви приєднають виводи RA до розрядів молодшої тетради локальної шини, а RB до розрядів третьою тетради ЛШ:

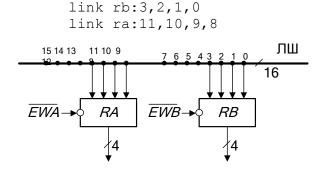

Рис. А.2. Приєднання регістрів RA, RB БОД до локальної шини

load – директива завантаження регістрів RA, RB з ЛШ

Загальний вигляд директиви:

load <pericrp>

де <регістр> регістри RA або RB.

Директива load означає, що в регістр (RA або RB) буде завантажено значення, яке в даний час перебуває на ЛШ.

Приклади застосування директиви load:

load ra

Приклад:

Фрагмент мікропрограми з використанням директив accept, link, load:

```
accept r3:0a2d4h
                          \ \ \ \ R3:=A2D4H
link rb:7,6,5,4
                          \ виводи регістру RB будуть
                          \ поєднані з розрядами другої
                          \ тетради ЛШ
{and nil,r3,00f0h;oey;} \JIII:=00D0\ A3C4
                          \ виконується мікрооперація
                          \ підсумовування вмісту
                          \ регистру R3 із константою,
                          \ результат не фіксується, але
                          \ видаться на локальну шину (оеу).
load rb
                          \ \ RB:=D \ C
                          \ в регістр RB завантажується номер
                          \ регістра АЛП – R13
{sub rb, r10, z;}
                          \ виконується мікрооперація
                          ∖ віднімання. Регістр RB адресує
                          \ перший з операндів. Місце
                          \ розташування результату задано
                          \ неявно. Результат записується за
                          \ місцем розташування першого
                          \ операнду.
```

Мікрокоманди управління регістрами RM та RN

Для завантаження регистрів *RM*, *RN* СУСЗ застосовуються наступні мікрокоманди

```
{load rm, z;} \ встановлення всіх розрядів RM в нуль {load rm, nz;} \ встановлення всіх розрядів RM в одиницю {load rm, flags;} \ завантаження всіх ознак сформованих \ під час виконання мікро операції в АЛП {load rn, flags;} \ завантаження ознак у регістр RN
```

Одночасно з зазначеними мікрокомандами застосовуються мікрокоманди заборони зипису у відповідні розряди RM, а саме сем с, сем z, сем n, сем v.

Приклад:

```
{load rm, flags; cem_v; cem_n; } \ завантаження тільки \ розрядів rm\_c та rm\_z. {load rm, flags; cem_c; } \ завантаження всіх ознак \ окрім rm\_c.
```

org — директива розміщення виконуваного коду мікропрограми в пам'яті мікрокоманд

Загальний вигляд директиви:

```
org <мiтка>
org <aдреса>
```

Директива org розміщує виконуваний код мікропрограми в ПМК за вказаною адресою.

Приклади застосування директиви отд:

```
org 20h
org start
```

Якщо мікропрограма не містить директиви org, вона розміщується в ПМК за адресою 000.

еqu — директива задання відповідності

Загальний вигляд директиви:

```
еqu <iм'я>:<значення>
```

Директива equ використовується для присвоєння символічним іменам, що використовуються у мікропрограмі, конкретних числових значень.

Приклади застосування директиви equ:

```
equ start:100
equ op1:2150
equ op2:0afh
```

тасто - директива створення макрокоманд

Загальний вигляд директиви:

```
macro<im's>< формальні параметри>: {<miкpoкoмaндa>;}
```

Директива macro дозволяє конструювати власні мнемоніки операцій (макрокоманди) і користуватися ними надалі як стандартними.

Приклади застосування директиви тасто:

```
macro inc reg:{add reg,reg,z,nz;}
macro dec reg:{sub reg,reg,z,z;}
macro mov reg1,reg2:{or reg1,reg2;}
```

Приклад:

```
\begin{array}{ccc} \text{inc r2} & & & \backslash R2 := R2 + 1 \\ \text{mov r10,r6} & & \backslash R10 := R6 \\ \text{dec rq} & & \backslash RQ := RQ - 1 \end{array}
```

Ім'я макрокоманди надалі стає для транслятора звичайною стандартною мнемонікою. В якості імен формальних параметрів макроса не можуть бути застосовані зарезервовані мнемоніки. У мікропрограмі макрокоманда задається своїм власним ім'ям (мнемонікою) та реальними операндами, в тому ж самому порядку, в якому вони вказані в макросі.

$include - \partial upeктива приєднання файлу$

Загальний вигляд директиви:

```
include <имя файла>
```

Файл, що указується в директиві повинен знаходитись в одному і тому самому каталозі, що транслюємий.

Приклад:

include macro.lib
include routine

А.3. Директиви мікроасемблера для блока мікропрограмного управління

link — директива встановлення відповідності між входами МУ та логічними умовами

Якщо в системі мікрокоманд схеми формування адреси мікрокоманди ФАМ, як умови використовуються сигнали на входах мільтиплексора умов МУ – L1, L2, ..., L6 (або not L1, not L2, ..., not L6), то сигнал умови необхідно зв'язати з одним із входів зазначеного мультиплексора (рис. 1) за допомогою директиви link. Під час аналізу Li (де $i=\overline{1,6}$) як логічної умови в структурі мікрокоманди у частині призначеній для управляння ФАМ поле MS буде містити двійковий код відповідний до номеру входу умови – i.

Загальний вигляд директиви:

де <ім'я входу> відповідає L1, ..., L6.

Приклади застосування директиви link:

link 12:rdm
link 13:no
link 14:ct

До входів L1, ..., L6 МУ можна приєднувати наступні управляючі сигнали:

Завдання відповідності між входами МУ та умовами за допомогою директиви link може здійснюватись як окремо для кожного входу МУ, так і для всіх входів одночасно за допомогою наступної директиви

Приклад:

accept sp:<значення>

```
link 1:ct,int,irq0,irq2,irq5,irq7
```

За цього до входів мультиплексора умов приєднаються відповідні управляючі сигнали L1:=CT, L2:=INT, L3:=IRQ0, L3:=IRQ2, L3:=IRQ5, L6:=IRQ7.

accept — директива встановлення схеми ФАМ в початковий стан

Директива ассерт дозволяє встановити в початковий стан наступні вузли ΦAM :

- покажчик стека

```
accept stack: < значення > - комірки стека
accept rac:< значення >
                              – регістр адреси / лічильник ци-
                                клів (РА/ЛЦ)
accept pcmk: < значення > - лічильник мікрокоманд
Приклад:
accept sp:003
                         \встановлення покажчика стека у зна-
                         чення 3
accept stack[2]:0afdh \записати в комірку 2 стека
                         \значення AFDH
accept stack: 0a00h, 0b00h, 0c00h, 2d0h, 0d00h \5 значень
                         \заносяться в комірки стека
                         \комірка за коміркою
                         \розпочинаючи з верхівки
                         \стека
accept rac:5
                         \в РА/ЛЦ записати значення 5
                         accept rcmk:10
```

486 Додаток А

link m – директива приєднання Буфера М до ЛШ

Дванадцяти розрядний Буфер M поєднує 16-розрядну локальну шину та 12-розрядну шину адреси розгалуження (рис. А.3). Інформацію з ЛШ на ШАР можна подавати у довільному порядку послідовності бітів.

Директива link m задає відповідність між розрядами ЛШ та розрядами Буфера M.

Наприклад наступна директива

з'єднає дванадцять старших розрядів ЛШ із входами Буфера М (рис. A.3, a).

Директива

з'єднає 12, 11, 10, 9 розряди ЛШ із старшими чотирма входами Буфера М, інші розряди Буфера М завантажаться нулями (рис. А.3, δ).

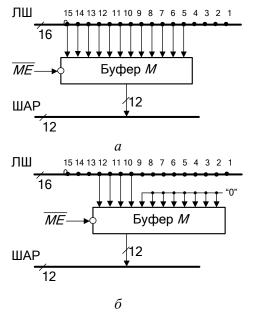

Рис. А.3. Поєднання локальної шини з Буфером M: а, 6 – різні варіанти поєднання

link v – директива налагоджування Буфера V

Директива link v задає відповідність між управляючими сигналами, що поступають на вхід Буфера V та розрядами Буфера V.

На основі цих сигналів під час виконання мікрокоманди

формується початкова адреса мікропрограми в ПМК, яка саме через Буфер V надходить в Φ AM.

На вхід Буфера V (рис. A.4) подаються наступні сигнали

irq0, ..., irq7 – запити на переривання від зовнішніх пристроїв,

сt - сигнал логічної умови,

int – сигнал вимоги загального переривання,

rdm, rdd — сигнали готовності пам'яті та зовнішнього при-

строю відповідно (у вигляді мнемонік ці сигна-

ли позначаються без інверсії),

z, nz – сигнали "0" та "1".

Наприклад наступна директива

link v:z,nz,irq0,irq1,irq2,irq3,irq4,irq5,irq6,irq7,ct,int під'єднає зазначені управляючі сигнали до дванадцяти входів Буфера V (рис A.4).

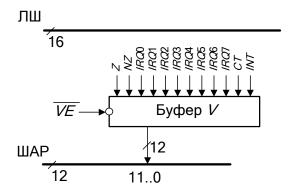

Рис А.4. Приєднання Буфера V до шини адреси розгалуження

А.4. Директиви роботи із пам'яттю та зовнішніми пристроями

dw - директива завдання значень комірок пам'яті має вигляд

dw <agpeca>:<значення>

Приклад:

dw 12:0ffh
dw 03Fh:15

Мікрокоманди управління зовнішніми пристроями

Мнемоніка мікрокоманд управління зовнішніми пристроями, пам'яттю, регістром адреси і буфером БУ збігається з найменуванням відповідного управляючого сигналу:

- r мікрокоманда читання з пам'яті;
- w мікрокоманда запису в пам'ять;
- і мікрокоманда вводу даних із зовнішнього пристрою;
- о мікрокоманда виводу в зовнішній пристрій;
- ewh, ewl мікрокоманди запису відповідно в старші і молодші розряди регістра адреси;
- oey-мікрокоманда видачі результату <math>Y з АЛБ на локальну шину.

Можна задати такі характеристики зовнішніх пристроїв (dev):

- тип пристрою (in введення, out виведення);
- адреса регістра стану (PC) в межах 64К (*max* 0*FFFFh*);
- адреса регістра даних (РД) в межах 64К (*max* 0*FFFFh*);
- затримка в тактах формування сигналу rdd (*max 0FFFFh*);
- затримка в тактах установки біта «Готовність» в регістрі стану ($max\ 0FFFFh$).

Приклад:

```
accept dev[2]:in,30h,32h,3,114
```

де іп - пристрій вводу даних;

30h - адреса PC;

32h – адреса РД;

3 – затримка сигналу *RDM* в тактах;

114 – затримка установки біта готовності в РС після звертання до РД;

Для пристроїв введення можна задавати внутрішній буфер даних dev_buf, обсягом до 16 слів.

Приклад:

Зазначені після символу «:» дані вводяться в процесор один за одним під час кожного звертання до РД даного пристрою введення.

Директива accept дозволяє задати швидкодію пам'яті за допомогою змінної rdm delay.

Приклад:

В даному випадку сигнал RDM буде формуватися з затримкою на 3 такти після видачі на шину керування сигналу R або W.

Для опису конфігурації зв'язків між компонентами системи використовується директива link.

Для установки відповідності входів L1, L2, L3 БМК і логічних умов використовується директива

Приклад:

Для забезпечення зв'язків БМУ з пам'яттю, пристроями вводу/виводу та блоком обробки даних необхідно записати:

Підключення двадцятирозрядного регістру адреси РАД до шістнадцятирозрядної ЛШ описується директивою:

Номер розряду РАД[19..0], зазначений у директиві, розділяє регістр на дві частини. Старша частина, включаючи зазначений розряд, управляється сигналом EWH, а молодша – EWL.

Приклад:

link ewh: 16

Директива набудовує зв'язки так, що за сигналом *EWH* чотири молодших розряди з ЛШ записуються в поле РАД[19..16]. За сигналом *EWL* всі шістнадцять розрядів з ЛШ записуються в РАД[15..0], тобто в молодшу частину регістра.

В один момент часу в різних вузлах системи можуть виконуватися різні мікрооперації. Всі мікрокоманди, що управляють мікроопераціями, які виконуються в одному такті, записуються в операторних дужках { }, утворюючи повну мікрокоманду для даного такту роботи ЕОМ. Окремі мікрокоманди розділяються символом окрім τογο, під час запису мікрокоманди «;», використовуватися роздільники типу «пробіл», «повернення каретки», «переведення рядка». Повна мікрокоманда може займати кілька рядків в тексті мікропрограми. За необхідності мітка записується зліва перед операторною дужкою, що відкривається.

А.5. Приклади розробки мікропрограм

Приклад:

Встановити нулі в чотирьох старших розрядах РАД і записати в молодші розряди цього регістра адресу з R7. Прийняти слово з ОП в регістр R15. Сигнал готовності RDM формується рівнем логічного нуля.

```
{cont;xor nil,r0,r0;oey;ewh;} \РАД[19...16]:=0 {cont;or nil,r7,z;oey;ewl;} \РАД[15...0]:=r7 \Завантеження даних з ОП у регістр R15:=070fh ll1 {cjp rdm,ll1;r;or r15,bus_d,z;} {} \кінець мікропрограми
```

Мікроінструкція БМУ cont, під час виконання якої відбувається формування адреси наступної мікрокоманди за інкрементом лічильника мікрокоманд (тобто відбувається лінійний перехід до наступної адреси), може бути безпосередньо не указана у мікрокоманді. При цьому формування наступної адреси відбувається за замовчуванням (див. розділ 2.5, табл. 2.27).

Приклад:

Підсумувати коди в регістрах R1,R2 і R15. Записати подвоєний результат в пам'ять за адресою, яка записана в регістрі, зазначеному в RA.

```
\Область налагодження зв'язків
    link l1:rdm
    link ewh:16
\Визначення затримки формування RDM
    accept rdm delay:3
\-----
\Область завантаження регістрів
    accept ra:3
    accept r3:0004h
    accept r1:4
    accept r2:16
    accept r15:32
\Область програми
    {xor nil,r0,r0;oey;ewh;}
                                     \РАД[19...16]:=0
    {add r1, r1, r2, z;}
                                      \ R1:=R1+R2
                                \R1:=l(R1+R15).0
\запис адреси в РАД
    {add sla,r1,r1,r15,z;}
{or nil,ra,z;oey;ewl;}
\запис результату в пам'ять
112 {cjp rdm, 112; w; or nil, r1, z; oey; }
    { }
                                 \кінець мікропрограми
```